

MEDEDELING

referentienr. : M-VVKSO-2007-047

datum : 2007-09-13

gewijzigd : —

contact : Dienst Leren en onderwijzen, erna.janssens@vsko.be, 02 507 06 45

Eindtermen ICT voor de eerste graad

1 Eindtermen en ontwikkelingsdoelen 'informatie- en communicatietechnologie'

Vanaf 1 september worden tien vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen ICT van kracht in de eerste graad van het secundair onderwijs. Voor het basisonderwijs behoren vanaf dan ook acht van deze tien eindtermen en ontwikkelingsdoelen tot de na te streven leergebiedoverschrijdende eindtermen informatie- en communicatietechnologie voor het basisonderwijs.

Bovendien gelden deze eindtermen ook voor het buitengewoon basisonderwijs m.n. type een,twee, zeven en acht evenals voor het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm drie.

Het invoeren van deze eindtermen heeft de bedoeling om alle leerlingen, ongeacht hun afkomst een gelijkwaardige basisvorming ICT te garanderen en hen tot competente ICT -gebruikers te vormen. De eindtermen ICT moeten:

- kansenongelijkheid op gebied van technologische geletterdheid helpen tegengaan;
- tegemoet komen aan de vraag van de samenleving om een onderwijs dat rekening houdt met de mogelijkheden van ICT;
- ten goede komen aan de participatie aan de arbeidsmarkt en aan de maatschappelijke participatie in het algemeen.

De eindtermen en ontwikkelingsdoelen zijn niet geformuleerd als instrumentele vaardigheden, maar als digitale competenties om ICT voor de eigen ontwikkeling aan te wenden.

De tien vakoverschrijdende ICT - eindtermen en - ontwikkelingsdoelen zijn:

- 1 De leerlingen hebben een positieve houding tegenover ICT en zijn bereid ICT te gebruiken om hen te ondersteunen bij het leren.
- 2 De leerlingen gebruiken ICT op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier.
- 3 De leerlingen kunnen zelfstandig oefenen in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
- 4 De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.
- 5 De leerlingen kunnen ICT gebruiken om eigen ideeën creatief vorm te geven.
- 6 De leerlingen kunnen met behulp van ICT digitale informatie opzoeken, verwerken en bewaren.
- 7 De leerlingen kunnen ICT gebruiken bij het voorstellen van informatie aan anderen.

- 8 De leerlingen kunnen ICT gebruiken om op een veilige, verantwoorde en doelmatige manier te communiceren.
- 9 De leerlingen kunnen afhankelijk van het te bereiken doel adequaat kiezen uit verschillende ICT-toepassingen.
- 10 De leerlingen zijn bereid hun handelen bij te sturen na reflectie over hun eigen en elkaars ICT-gebruik.

2 Consequenties voor de huidige ICT – aanpak in de eerste graad

Heeft de invoering van deze eindtermen en ontwikkelingsdoelen gevolgen voor de huidige ICT- werking in de eerste graad?

Om de eindtermen ICT te kunnen realiseren worden basisvaardigheden van de leerlingen verwacht die deze nog niet of in onvoldoende mate bezitten. De doelstellingen uitgeschreven in het raamplan voor de A -stroom¹, de doelstellingen opgenomen in het leerplan technologische Opvoeding voor 1 B² en deze van het raamplan ICT basisvaardigheden voor BVL³, beschrijven de technische en instrumentele vaardigheden die de leerling moet bezitten om ICT op een correcte en efficiënte manier te gebruiken bij het leren en oefenen. Zij zijn dan ook een eerste stap in de verwerking van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen ICT.

2.1 Werken aan ICT- doelstellingen en eindtermen in de eerste graad A-stroom

Scholen kunnen vrij een scenario kiezen om het raamplan ICT in de eerste graad SO te realiseren:

- de basisvaardigheden ICT worden aangeboden als een afzonderlijk vak van één wekelijkse lestijd in het keuzegedeelte;
- de basisvaardigheden ICT worden ondergebracht in het vak TV *Technologische opvoeding* dat daartoe wordt uitgebreid met één wekelijkse lestijd;
- de basisvaardigheden ICT worden geïntegreerd aangeboden binnen diverse bestaande vakken;
- de leerlingen met ICT -tekorten worden geremedieerd op dezelfde wijze als ze geremedieerd worden voor tekorten voor andere vakken;
- ...

Bij de keuze van het meest geschikte scenario voor het verwerven van de basisvaardigheden ICT, mag de school het ruimere kader en de integrerende bedoeling van de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen ICT niet uit het oog verliezen:

- de ICT- eindtermen realiseren betekent van de leerling een competente ICT -gebruiker maken;
- eigen aan vakoverschrijdende eindtermen is dat ze nagestreefd worden over de vakken heen, via toepassing in meerdere vakken.

¹ Informatie- en communicatietechnologie. 1° graad. 1° leerjaar A en/of 2° leerjaar. Raamplansecundair onderwijs. Vlaams verbond van het katholiek secundair onderwijs. Brussel D/2007/7841/051. september 2007.

² Technologische opvoeding. Eerste leerjaar B. Leerplan secundair onderwijs. Vlaams verbond van het katholiek secundair onderwijs. Licap- Brussel D/1997/0279/041. september 1997.

³ Basisvaardigheden ICT. Beroepsvoorbereidend leerjaar. Alle beroepenvelden behalve Kantoor en Verkoop. Raamplan secundair onderwijs. Licap- Brussel D/2007/7841/052. september 2007.

2.2 De ICT- vaardigheidstraining in de B-stroom

In de 1B is het verwerven van ICT -vaardigheden een van de verplichte verkenningsgebieden binnen het vak technologische opvoeding. In BVL - met uitzondering van het beroepenveld Kantoor - kunnen scholen via het complementair gedeelte werk maken van de ICT -doelen uitgetekend in het raamplan. Ook hier geldt dat de school bij het uittekenen van de aanpak voor het werken aan de vakoverschrijdende ontwikkelingsdoelen ICT, het ruimere en integrerende karakter niet uit het oog mag verliezen.

2.3 Van instrumentele vaardigheden groeien naar digitale competentie.

Om tot digitale competentie te komen, moeten de leerlingen de verworven instrumentele vaardigheden accuraat kunnen inzetten voor het leren en de eigen ontwikkeling. Zulks vereist naast de technische beheersing van hard en software ook het verwerven van leerprocesgerichte competenties en attitudes zoals:

- Nadenken over het nut van computergebruik bij het leren.
- Het meest geschikte programma kiezen op basis van criteria in functie van de (leer)opdracht.
- Zich bewust zijn van de gevaren van het werken met een computer.
- Zich bewust zijn van de voordelen van veilig en verantwoord computergebruik.
- Zich bewust zijn van het belang van ergonomisch werken.
- ICT op efficiënte wijze gebruiken om te oefenen.
- ICT op efficiënte wijze gebruiken om te remediëren.
- ICT op efficiënte wijze gebruiken om te leren.
- Efficiënt opzoekstrategieën gebruiken om digitale informatie te verzamelen.
- Zich bewust zijn van auteursrechten (copyright op afbeeldingen, muziek en teksten).
- Opgezochte informatie lezen.
- Kritisch omgaan met digitale informatie.
- Gevonden informatie bewaren.
- Gevonden informatie voor eigen doeleinden aanwenden.
- ICT gebruiken in een creatief proces.
- Efficiënt en doelgericht ICT gebruiken voor digitale communicatie.
- Zich bewust zijn van normen en nood aan helder en correct taalgebruik bij communicatie.
- Eerst nadenken, dan pas handelen.
- Kritisch staan t.o.v. bekomen resultaten.
- Bereid zijn de eigen handeling bij te sturen.

Deze competenties kunnen de leerlingen verwerven door steeds opnieuw in zeer verscheiden contexten de basis vaardigheden ICT in te zetten om informatie te verwerven en te verwerken, om te communiceren.

3 Een ICT- leerlijn van het basisonderwijs tot en met de eerste graad

Ontegensprekelijk zal met de invoering op 1 september 2007 van de vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen ICT in het basisonderwijs de vertrouwdheid met en de beheersing van de basisvaardigheden ICT van de leerling die in de eerste graad van het secundair onderwijs instroomt verhogen.

In het verleden heeft ook het basisonderwijs stappen ondernomen om leerlingen vertrouwd te maken met tal van ICT- toepassingen. Wie hierover meer wil weten kan steeds terecht op www.vsko.be⁴. Het VVKBaO (Vlaams Verbond van het Katholiek Basisonderwijs) heeft een leerlijn ontwikkeld die basisscholen helpt om op systematische wijze bij leerlingen aan bepaalde ICT-kennis en -vaardigheden te werken. Deze leerlijn vormt een ordeningsmodel van doelstellingen. Het is geen leerplan en is derhalve niet bindend. De leerlingen worden er niet over geëvalueerd. De doelstellingen worden niet nagestreefd in afzonderlijke lessen over de computer, maar wel verwerkt in allerlei activiteiten voor diverse vakken, die geheel in de lijn van de integrerende visie waarin de eindtermen en ontwikkelingsdoelen ICT zijn uitgeschreven: het gaat niet over het gradueel verwerven van technische of instrumentele vaardigheden, maar wel over het gepast gebruiken van de krachtige mogelijkheden van informatie- en communicatietechnologie als ondersteunend middel bij leren.

Het VVKSO gaat er dan ook van uit dat na een overgangsfase van enkele jaren de basisvaardigheden ICT in het basisonderwijs en niet meer in het secundair onderwijs verworven zullen worden.

Ondertussen kunnen secundaire scholen zeer zinvolle initiatieven nemen voor overleg met de basisscholen van hun regio over de ICT -inhouden en methodieken die gebruikt worden.

⁴ U surft naar <http://www.vsko.be> en navigeert naar Basisonderwijs en kiest aldaar in het menu "ICT".